

(א) [פרשת כהן, ט, ג] י"ל
שהיון.

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה אהא וכו' הא
וכי דטוען נפקד דידך
שקלמניה:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה אהא וכו' הא
בצי האי לביטר לקוח.
עין מולין דף ע"ג ט"ז תוס'
ד"ה פלני:

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה אהא. התם
היה כו. י"ב וכו' ביבמות
ט"ז ד"ה וכן וכתובות
פ"ה ג' ותרלו הא
לכאן דג"כ חיישין שמה
הפקדו בעדים וכו' תוס'
למטה ונראה לפרש דהא
בשמעתין כו': [ב] שם
א"כ מעיקרא כו. י"ב וכו'
תוס' בכתובות ט"ז וביבמות
קט"ו ב':

איזהו נשך פרק המישי בבא מציעא

ע.

עין משפט
נר מצוה

ונהגו בני כופרא. בעלי ספינה קרי בני כופרא לפי שזופמין אותם
זופת: אגרא בשעת משיכה. נותנין אותם מיד. ואע"פ שקיבל שכרה
נותן לו פגרא לכשתשכר: אטו במנהגא טליא מילתא. היכי שבקינן
לכו לקבל שכר הוילי וסופו לקנותה כולה: משום דמפניטא פניא.

דמוטר דקתני שלא עשהא דמיט
מחיים אללא לאחר מיתה נהוג מנהגא:
ה"ג משום דמפניטא פניא מנהגא:
בשר שבקייהו. אחר אציהן לבית
הקצרות: גופא דעובדא. שראית את
מר שמואל ונהג כן שהעדת זאת בשמו
הא ודאי פשיטא דלא שמעתא איתמר
הכי בפירוש אללא מכלל שראית אותו
נוהג העדת כן: דההוא דודא. קלמא
שקורין קלדיר"א: דזני מר עוקבא.
יתומים היו: שקלו והיכי לה שקיל
ושקיל לה. היה משכירה לאחרים
ושקלה כשהוא מוסרה להם וחוזר
ומקבלה במשקל אס חסר נחושמה
משלמין לו דמי חסרוה ויהיכי ליה דמי
אגר: פחתא. חסרון נחושמה. ואי
כ"ד אסור להלוותו צריבית אי אגרא
לא פחתא למה נותנין שכר הוילי
ומקבלין עליהם השוכרין פחת
נחושמה: צדיקני. ציטומים גדולים
שנתמלא זקנים ואינן קרוים יתומים
שרי: דהא מקבלי עלייהו חוסכא
דנחשפא. פחת דמי הנחשת שנשאר
כדמפרש ואזיל דכל מה דמיקלי נחשפא
בצרי דמיה אע"פ שמשלמין את חוסכר
המשקל יש פחת בנחשת הנותר בו
הנשקף בצור וכל נחשת שרוף דמי
פחוטת: קרוב לשכר. ט' שהיו יתומים
נוטלין חלק בשכר ואין נוטלין חלק
בהפסד אבל רבית ממש לא אללא מה
שישתכרו מעותיהם יחוקו. ואע"ג
דצדיקני אסור לאו רבית ממש הוא
אלא אצק רבית הוא ומדרבנן וציתמי
לא גזור שלא יכלו מעותיהם להאכילם
פרוטא אחר פרוטה: ויהיכי להו
זווא זווא. לקעודת אכילתם: דהבא
פריכא. גרוטאות של זהב דודאי שלו
הן ואינן פקדון דלא עזידי אינשי
דמפקדי דהבא פריכא בפקדון וכיון
דעשיר הוא ויש לו לגבות ממנו אם
יאבדו מעותיו יהיכי להו נהליה קרוב
לשכר ורחוק להפסד: דמשפוי ניכסיה.
שנכסיו שטמין אללו ואין ערעור על

על הר נשפה שאו נס ומתרגמינן על
טורא שליזא: בני דינא. בפני ב"ד שיש להם כח להפקיר נכסי
המקבל אלל היתומים ולהתנות עמו קרוב לשכר ורחוק להפסד:
מתני'

אונהגו בני כופרא אגרא בשעת משיכה
פגרא בשעת שבירה אטו במנהגא תליא
מילתא משום דמתניתא תניא מנהגא אמר
רב ענן אמר שמואל מעות של יתומים מותר
להלוותן ברבית אמר ליה רב נחמן משום
דיתמי ניהו ספינא להו איסורא (ט' יתמי
דאכלי דלאו דידהו ליזלו בתר שבקייהו אמר
ליה אימא לי איזו גופא דעובדא היכי הוה
אמר ליה ההוא דודא דבני מר עוקבא
דהוה בי מר שמואל תקיל ויהיב ליה תקיל
ושקיל ליה שקיל אגרא ושקיל פחתא אי
אגרא לא פחתא ואי פחתא לא אגרא אמר
ליה כי הא אפילו בדקני נמי שרי למיעבד
דהא מקבלי עלייהו חוסכא דנחשפא דכמה
דמקלי נחשפא בציר דמיה אמר רבה בר
שילא אמר רב חסדא ואמרי לה אמר רבה
בר יוסף בר חמא אמר רב ששת גמעות
של יתומים מותר להלוותן קרוב לשכר
ורחוק להפסד תנו רבנן יקרוב לשכר
ורחוק להפסד רשע קרוב להפסד ורחוק
לשכר חסיד קרוב לזה ולזה רחוק מזה ומזה
זו היא מדה כל אדם אמר ליה רבה לרב יוסף
הני זווי דיתמי היכי עבדינן להו אמר ליה
מותבינן להו בי דינא ויהבינן להו זווא זווא
א"ל והא קא כליא קרנא אמר ליה מר היכי
עביד אמר ליה בדקינן גברא דאית ליה דהבא
פריכא ונקמינן דהבא מיניה ויהבינן להו
ניהליה קרוב לשכר ורחוק להפסד אבל
דבר מסוים לא דלמא פקדון ניהו ואתי
מריה יהיב סימנין ושקיל ליה אמר רב
אשי תינח אי משתכח גברא דאית ליה
דהבא פריכא אי לא משתכח גברא דאית
ליה דהבא פריכא ניכלו זווי דיתמי אלא אמר
רב אשי החוינן גברא דמשפוי נכסיה ומהיבון
ושמע דינא דאורייתא ולא מקבל שמתא
דרבנן ויהבינן להו ניהליה בבי דינא:
במתני'

מעות של יתומים מותר להלוותן ברבית. ה"מ למיפך מיפוק
ליה משום ליה דקעבד בלא תשיך (דגריס כג) אללא דעדיפא
פריך א"י קסבר דלא מחייב ליה משום לא תשיך אללא כשגם
המלוה מוזהר: דקא מקבלי עלייהו חוסכא דנחשפא. משמע
אע"ג דקא מקבל נותן עליה זולל
ויקרא הוה אסור משום דאחריות
על המקבל אף על גב דאחריות לא
הוה אללא משעת שצירה אללא דוקא
משום פחת דחוסכא דנחשפא שרי
ליקח שכר והא דשרי לעיל (דף סט):
נמי בצפינא אגרא ופגרא היינו משום
דמקבל עליה קלקול הספינה שמתקלקל
העץ צמיס דלא משלם למשכיר אללא
מה שהיא שמשצרת ומכאן קשה לפי
ריב"ן שפירש לעיל שמוטר ליתן
עיסקא למחליט שכר קרוב לשכר
ורחוק להפסד כיון דמקבל נותן
ויקרא חולל דא"כ למה היה צריך
כאן לקבל חוסכא דנחשפא לא יקבל
אללא זולל ועוד דאמרינן לעיל (דף סח):
ותרי מילתי בהפסד ומילתא בצגר למה
ליה למיעבד הכי ליקבל עליה הנותן
זולל ולישתרי אפילו יהא כל אחריות
על המקבל והא דאמרינן לעיל (דף סח).
גבי חמר' אי מקפח בהשותן ומסקינן
כיון שמקבל עליה יוקרא חולל קרוב
לזה ולזה הוא התם שאני דמכר
גמור הוא: אהא מריה ויהיב
סימנא ושקיל. מינה דהייז שקיל ע"י
סימנא °הא מני האי למימר לקוח הוא
צדי ואי חיישינן דלמא מודה ליה
מקבל דשלו הן א"כ דהבא פריכא נמי
ניחוש שמה מודה ליה ואת"כ כיון דאין
בו סימן למה יאמינו לו א"כ בדבר
מסוים נמי ניחוש שמה הגיד לו
ואפילו לא היה אמיד היה נאמן לומר
לקוח הוא צדי דאימור מזיאה אשכח
או מתנה נתנו לו והא דאמר צב' האשה
שלוס (יבמות קטו: וסס ד"ה וכן) גבי שומשי
דטוען נפקד (ט' ד"ה) שקלמניה
והני אחרניי ניהו ואמרינן התם אימור
איתרמיי איתרמו דמשמע הא לא
שכיח דמתרמי דהוה חשיב סימנא
מעליא והיה נאמן המפקד להוילא מינו
[א] התם היה לו למפקד עדים שהפקד
בצבית צמדה זו ועדיין נמלאו כן
בצבית ואפילו לא היו עדים בדבר

היה נאמן אי הוה סימנא מעליא הן
או שלי היו מעולם ובני צבתי הגידו לך הסימן אללא מודה שהפקד לו
אללא שאומר כמו שאירע הסימן בשלך כן אירע בשלי ואע"ג דאית ליה
מגו לא היה נאמן דהוי מגו צמקוס עדים ונראה לפרש דהכא חיישינן
דלמא אתי מריה אחר מיתת המקבל כדאמר' בהכותב (כתובות פה: וסס ד"ה ועוד) גבי ההוא דאפקיד כסא דכספא צי חסא שכיב חסא ואלא
פקיד כיון דאמיד הוא ויהיב סימנא אר"י חדא דידעינן ציה בחסא דלא אמיד ועוד דקא יהיב סימנא משמע אפי' אמיד נמי כיון דיהיב סימנא שקיל ומיהו
קשה כיון דאמיד הוא אמאי לא נטעון ליתמי לקוח הוא והיינו יכולין לומר דלא טענינן להו לקוח אללא בדברים שהיה אציהם משתמש בחייו
אלל דברים שלא היה משתמש בהם דומה הוא שבפקדון הס אללו ומנהינן צימנא אלל א"כ לא שבקת חיי לכל בני עשירים שאדם שהיה
רגיל אללס ויודע עיינס ילך ויגיד לאחרים דלא עיילי ונפקי צביתס סימני כסף וזהו שלחם ועוד אכתי קשה דלמה ליה הכא דאית
ליה דהבא פריכא אפילו דבר המסוים נמי אללא שיאמר בפני ב"ד שהוא שלו ונראה לפרש דהכא בשמעתינן חיישינן שמה יבאו עדים
שהפקד צידו חפץ שיש בו סימן זה וכיון שמציא עדים אין להם לצ"ד למנוע מלהראות החפץ לעדים ויכירו אס הוא זה ובההיא
דהכותב עיקר טעמא הוי משום דלא אמיד וכיון דלא אמיד אין לנו לטעון ליתומים לקוח ציד אציהן דמניאה או מתנה מילתא דלא שכיח
הוא ולא טענינן ליתמי אע"ג שאציהן היה נאמן לטעון לקוח היה צדי והכי פירושו חדא דידעינן ציה דלא אמיד וצטעם זה לחודיה
כגי ועוד דאפילו את"ל דלא מהני אמיד לחודיה הא קא יהיב סימנא ויעילו שני הטעמים יחד [ב] א"י מעיקרא לא ר"ל שהיה הטעם
דלא אמיד לחודיה די אללא מתחילה לא נתכוון לומר אללא שצין שניהם יועילו והא דאמר בצוקף פ"ק דכתובות (דף יג:) גבי ארוס
וארוסתו דאמר התם רב יוסף למאי ניחוש לה חדא דקא מודה ועוד האמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר"ג ופריך וצבה ליה
לא מודה מי מכשר רבן גמליאל התם לא מני למימר שיועילו שני הטעמים דאי טעמא דהא קא מודה לא מהני לחודיה לא מהני
נמי צהדיה דהלכה כרבן גמליאל כיון דלא מכשר אללא צרוב כשירין אללה והכא כולן פסולינן אללה לצד מארוס ולהכי פריך כי לא
מודה פי' כי לא מהני טעמא דמודה לחודיה מי מהני צהדיה טעמא דהלכה כר"ג כו':

לעזי רש"י

קלדיר"א [ילדיר"א].
קומקום גורל.

מוסף רש"י

קרוב לשכר ורחוק
להפסד רשע. דשקיל
רבית (לעיל סד:).

איזהו נשך פרק המישי בבא מציעא

קה א מיי פ"ח מהל' מלוה וזה הל' יב סמג לאחין קצת טוש"ע י"ד ס"י קטע ספ"ג פ': קב ב מיי שם פ"ה הלכה א ועיין שם בהשגות ובמ"מ ובכ"מ סמג שם טוש"ע י"ד ס"י קטע ספ"ג פ':

קו ג ד מיי פ"ד מהל' נכורות הל' ד סמג עשין ר"ח טוש"ע י"ד ס"י שכ ספ"ג פ':

קה ה מיי שם הל' ג טוש"ע שם ספ"ג פ': קכ ו ד מיי פ"ה מהל' מלוה וזה הלכה ב סמג לאחין קצת טוש"ע י"ד ס"י קטע ספ"ג פ':

מוסף רש"י

המקבל צאן ברזל מן הגברים. ששם לו עכו"ם בהמותיו דמים קצובין ולמה לו אופן דמים עד שער ולמה בין מנו בין הולך, ואופן ולמה שחיו לכן עד אהבו זמן יהיו ביניהם (נכורות טו). ולדות פטורין מן הבכורה. ולדומיהן על אופן אצל ברזל כשגדלו ויבדלו יפטרו מן הבכורה, וטעמא מפשם בגמ' דכיון דלי לא יהיב ליה זחי לעובד כוכבים תפיס בהמה ואי לא משכח בהמה תפיס ולדות, אישטתא דשייחא ד עכו"ם בהמנע (שם טו).

אין מקבלין צאן ברזל מישראל מפני שהוא רבית. [א] פי' בקונטרס כל האחריות נכסים על המקבל ושם אותם צמעות עליו וכל זמן שאין נותן לו מעותיו חולקים השכר ואע"ג דמשנה יתירא היא דהא תנא ליה (לעיל דף סח.) אין מושיצין חנווני למחליט שכר משום דמקבל עליה פלגא דהפסד וכל שכן הכא דמקבל עליה כל אחריות נקט ליה משום סיפא אצל מקבלין לאן ברזל מן העכו"ם ולפירושו לא היו רבית זו אלא מדרבנן שהוא קרוב לשכר ורחוק להפסד וקשה דלמי פריך בגמרא ממתניתין דהכא אמתני' דנכורות (דף טו.) ושם: ד"ה אין הא ע"כ ס"ל למקשה דמתניתין דנכורות דללא קביל עליה נכרי אונסא חולא מדפריך רבא אשינויא דלמי אי דקביל עליה אונסא חולא לאן ברזל קרימ ליה ואם כן על כרחך הויה רבית דרבנן ואפ"ה הוה אחי ליה שפיר הא דפטורי מן הבכורה משום כיון דלא נקיט מריה זחי ברשותיה קיימי כדאמר בהדיא האי טעמא דפ"ב דנכורות (שם) מקמי דרמיין ליה ממתני' דהכא וא"כ מאי קשיא עשה ממתניתין דהכא ועוד דפריך בגמרא ולפלוג וליתני נדידיה אצל קיבל עליה אונסא חולא מקבלין הא עיקר מתניתין לא אהא אלא לאשמעי' דמן עכו"ם מקבלין כדפירש בקונטרס אצל בישראל דקביל עליה נותן אונסא חולא דמקבלין לא אשטרין כלל דהא מרישא שמעיין לא אצל מקבלין עגלים ושייחיה וכו' ונראה כמו שפי' רבינו תם דמתני' דהכא איירי ברבית דלורייתא שפסק דמים על האן וגם פסק דמי השבח וקבל עליו לתת בכל שנה דבר קרוב בין יהיה שם שבח בין לא יהיה והיינו רבית קלוה ותנא ההיא דחנווני שהוא רבית דרבנן והכא קמ"ל דהאי רבית דלורייתא הוא כדקתני מפני שהוא רבית כלומר רבית דלורייתא ואע"ג דקתני לעיל (דף טד:) לא ישכור הימנו בפחות מפני שהוא רבית והיינו רבית דרבנן כפרי"ת שפירש שפסק דמים על המס אלטרין לאשמעיין דהוי רבית דרבנן דלא הוי כמו שאר משכנתא דנכיתא דשריא אצל האי מפני שהוא רבית דהכא אי לאו דלורייתא קאמר מאי קמ"ל וכפרי"ת משמע דירושלמי דקאמר איהו לאן ברזל היה לו ק' לאן ואמר ליה הרי עשויות לך בק' דינרים של זה ולדות וחלז וגזיות שלך ואם מתו אהה חייב באחריותן ואתה מעלה לי שכר סלע מכל אחת ואחת משלך באחרונה אסור משמע בהדיא ששם עליו הקרן והשבח והשתא א"ש דאי לאו מתני' דהכא לא הוי קשה לן מתני' דנכורות אמאי פטורין דשפיר חשיבי ברשות הנכרי כיון דאי לא יהיב ליה זחי תפיס לבהמה ואי לא משכח לבהמה תפיס לזוהי תשך לאו תשוך לאו תשוך לא סגי דלאו הכי לאפוקי אחיך דלא אחיך בהדיא כתב ביה ולא אחיך לא תשך לעבור עליו בעשה ולא תעשה איתבייה ליון מהן ומלוין אותם ברבית וכן בגר תושב אמר רב חייה בריה דרב הונא לא נצרכא יאלא בכרי

מתני' אין מקבלין צאן ברזל מישראל מפני שהוא רבית אבל מקבלין צאן ברזל מן העכו"ם. [ב] וליון מהן ומלוין אותן ברבית וכן בגר תושב מלוה ישראל מעותיו של עכו"ם מדעת העכו"ם אבל לא מדעת ישראל: **גמ'** למימרא דברשותא דמקבל קיימא ורמינהו **גמ'** המקבל צאן ברזל מן הנכרים ולדות פטורין מן הבכורה אמר אביי לא קשיא הא דמקבל עליה אונסא חולא הא דלא קביל עליה אונסא חולא א"ל רבא אי דקביל עליה מרה אונסא חולא צאן ברזל קרית ליה ועוד אדתני סיפא אבל מקבלין צאן ברזל מן העכו"ם **גמ'** ליפלוג בדידיה במה דברי' אמורים דלא קביל עליה **גמ'** אונסא חולא אבל קביל מרה אונסא חולא שפיר דמי אלא אמר רבא אידי ואידי דלא קביל עליה מרה אונסא חולא וגבי בכורות היינו טעם דולדות פטורין מן הבכורה יכיון דאי לא יהיב זחי אתי נכרי תפיס לה לבהמה ואי לא משכח לה לבהמה תפיס להו ולולדות והוי ליה יד נכרי באמצע **יובל** יד נכרי באמצע פטור מן הבכורה **ימרב** הונו בנשך ותרבית לחונן דלים יקבענו מאי לחונן דלים אמר רב כגון שבור מלכא אמר רב נחמן אמר לי הונא לא נצרכא אלא **יב** דאפילו רבית דעובד כוכבים איתבייה רבא לרב נחמן **יג** לנכרי תשך מאי תשך לאו תשוך לאו תשך לא סגי דלאו הכי לאפוקי אחיך דלא אחיך בהדיא כתב ביה ולא אחיך לא תשך לעבור עליו בעשה ולא תעשה איתבייה ליון מהן ומלוין אותם ברבית וכן בגר תושב אמר רב חייה בריה דרב הונא לא נצרכא יאלא בכרי

אפי' רבית דעובד כוכבים. שישראל נוטל מן העובד כוכבים יורד לטמיון: **מאי לאו אשור.** שמומר אהה ליקח הימנו נשך: **לא תשך.** דוקא קאמר אהה תן לו רבית: **לא סגי דלאו הכי.** וכי בא הכתוב לזוהי תשך לעבור ליה לנכרי: **דאילו להמיר קאמר פשיטא מהיכי תיתי ליה לנכרי:** בכרי

של זה ולדות וחלז וגזיות שלך ואם מתו אהה חייב באחריותן ואתה מעלה לי שכר סלע מכל אחת ואחת משלך באחרונה אסור משמע בהדיא ששם עליו הקרן והשבח והשתא א"ש דאי לאו מתני' דהכא לא הוי קשה לן מתני' דנכורות אמאי פטורין דשפיר חשיבי ברשות הנכרי כיון דאי לא יהיב ליה זחי תפיס לבהמה ואי לא משכח לבהמה תפיס לזוהי תשך לאו תשוך לאו תשוך לא סגי דלאו הכי לאפוקי אחיך דלא אחיך בהדיא כתב ביה ולא אחיך לא תשך לעבור עליו בעשה ולא תעשה איתבייה ליון מהן ומלוין אותם ברבית וכן בגר תושב אמר רב חייה בריה דרב הונא לא נצרכא יאלא בכרי

[א] נכורות טו: [ב] לקמן ע"ה. [ג] נכורות טו. [ד] לפלוג וליתני נדידיה כ"ל. [ה] לקמן ע"ה: [ו] במדבר ג. [ז] בס"א ט"פ: כ"ד לחקרא. [ח] במקום: לנכרי תשך. כ"ה: דלמה לחקרא.

תורה אור השלם

1 מרבה הונו בנשך ותרביית לחונן דלים יקבענו: משלי כח ח 2 לנכרי תשך ולא אחיך לא תשך למען יברכך יי' אלהיך בכל משלח ידך על הארץ אשר אתה בא שמה לרשתה: דברים כג כא

הגהות הב"ח

[א] גמ' דלא קביל עליה מרה אונסא חולא אצל קביל עליה מרה: [ב] רש"י ד"ה למימרא וכו' דמקמי מפני שהוא:

גלוין הש"ס

גמ' דאפי' רבית דעכו"ם. עיין מסות דף כ"ד ע"ה:

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה אין. פירש כו. י"ב וכן פי' הרמב"ם (ועי' רבינו ב"ד ר"ס קע"ו):

לנכרי